

Rabbin
Hannah
Nathans

Het Midjan binnenin

De Eeuwige zei tot Mosjee: “Wreek de kinderen Israëls op de Midjanieten”. Waarom speciaal de Midjanieten? Er waren toch wel meer volken die ons niet erg welgezind waren? Volgens de Lubavitcher rebbe Menachem Mendel Schneerson (1902-1994) zochten de Midjanieten destijds strijd en verdeeldheid. Maar nu moeten we het Midjan in onszelf zoeken. Ons innerlijke Midjan staat voor onze eigen neiging tot antipathie, agressie en kwaadaardigheid. We willen het niet, maar het overkomt de meesten van ons weleens. Met liefde, respect en toewijding geven we tegenwicht aan het Midjan in onszelf. De oorzaak van de verwoesting van de Tempel was haat zonder reden, vertelt de Talmoed ons. Door aan ons eigen Midjan te werken maken we ruimte voor liefde zonder reden, onvoorwaardelijke liefde, tussen de Eeuwige en de mens, en tussen mensen onderling.

Volgens rabbi Mordechai Josef Leiner van Ibsitzta (1801-1854), staat Midjan voor de kracht van illusie. Als Midjan verwijderd

wordt uit het hart van Israël hebben de Israëlieten geen wijsheid meer nodig om de wil van de Eeuwige te kennen, want dan kunnen ze die direct ervaren. In de psychologie wordt wel gezegd dat we de wereld beleven alsof we in een trance zijn. We zien de wereld

Schaamte en schuld zijn contraproductief

door de bril van dat wat al in ons hoofd zit. Zo zien we ons wereldbeeld keer op keer bevestigd, zelfs als dat volstrekt in tegenstelling is met de objectieve feiten. Daardoor staan we niet open voor nieuwe ervaringen die niet kloppen met ons vaststaande wereldbeeld. “Wat waargenomen wordt als echt, is echt in zijn consequenties,” zei de beroemde socioloog William Isaac Thomas al, in 1928. Ofwel: nepnieuws dat geloofd wordt

heeft echte gevolgen. Die trance, Midjan, staat tussen ons en de werkelijkheid in. Het is onze verantwoordelijkheid zo zuiver mogelijk waar te nemen, of in ieder geval daarnaar te streven, en ons niet te laten meeslepen door allerlei hypes en stemmingmakerij.

Het is onvermijdelijk dat we daarbij regelmatig falen. Want de meesten van ons zijn geen *tsadikiem*, rechtvaardigen. We zijn ook niet uitzonderlijk slecht, meestal. We zijn wat de Alter rebbe (1745-1812) noemde *benoniem*, tusseninners, niet heel erg rechtvaardig en niet heel erg slecht. Voor ons tusseninners lukt het de ene dag ons op het grotere goed te richten. Maar de volgende dag kunnen we uit de bocht vliegen en zijn we boos of wraakzuchtig. Daar moeten we ons niet somber over voelen, zegt de Alter rebbe. Schaamte en schuld zijn contraproductief. Daarmee zetten we onszelf vast in een oud patroon. Alleen als we met barmhartigheid naar onszelf kijken kunnen we groeien. Alleen als we barmhartig zijn naar elkaar kunnen we samenleven. ■